

Pedagogická komunikace

Mgr. Kateřina Lojdová, Ph.D.
lojdova@ped.muni.cz

Pedagogická komunikace a interakce

- **Základní pojmy:**
- **Sociální interakce** – vzájemné aktivní působení, ovlivňování jedinců, skupin a prostředí; jeden subjekt vyvolává svým jednáním změnu v jednání druhého subjektu (Hartl, 1994)
- **Sociální komunikace** – Sdělování, tj. výměna informací (Mareš, Křivohlavý, 1995)
- **Pedagogická interakce** – vzájemné působení dvou nebo více subjektů v průběhu výchovně vzdělávacího procesu
- **Pedagogická komunikace** – Vzájemná výměna informací mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu, která slouží výukovým cílům (Gavora, 1988)

- **Funkce pedagogické komunikace ve v-v procesu:**
- zprostředkovává společnou činnost účastníků nebo jednotlivých pracovních skupin;
- zprostředkovává vzájemné působení účastníků v nejširším smyslu včetně výměny informací, zkušeností, ale i motivů, postojů, emocí;
- zprostředkovává osobní i neosobní vztahy;
- formuje všechny účastníky pedagogického procesu, zejména pak osobnost žáků;
- je prostředkem k uskutečňování výchovy a vzdělávání, neboť cíl, učivo, metody atd. nemohou vystupovat v pedagogickém procesu přímo, ale ve slovní či mimoslovní podobě;
- konstituuje každý výchovně vzdělávací systém, neboť tvoří jednu z jeho hlavních složek, zajišťuje jeho fungování, vnáší do něj pohyb, vývoj, dynamiku, udržuje jeho stabilitu.

Takhle ne!

Cíl semináře

- ▶ Vyzkoušet si různé komunikační situace ve školní třídě, reflektovat vlastní působení v pedagogické komunikaci a rozvíjet svoje komunikační kompetence

Obsah semináře

- ▶ Nastudování vybraného tématu z pedagogické komunikace – příprava do ISu
- ▶ Ukázka pedagogické komunikace: vystoupení v rozsahu 5–10 minut
- ▶ Zpětná vazba od kolegů
- ▶ Vlastní sebereflexe na základě videonahrávky – vložení do ISu do konce semestru
- ▶ Aktivní účast na seminářích

Seznam témat

- 1) Úvod, základní pojmy
- 2) Stimulace posluchačů, atmosféra
- 3) Komunikace v kontextu hromadného vyučování, IRF komunikační struktura. Jasnost, kredibilita učitele, angažovanost žáků ve výukové komunikaci
- 4) Komunikace v kontextu skupinového vyučování, komunikace v práci se skupinou
- 5) Komunikace v kontextu individuálního vyučování a rozhovoru. Aktivní naslouchání a empatie.
- 6) Verbální komunikace – kladení otázek nižší a vyšší kognitivní náročnosti, otevřené a uzavřené otázky

Seznam témat

- 7) Verbální komunikace – dialogické vyučování
- 8) Verbální komunikace – facilitační otázky
- 9) Verbální komunikace – zpětná vazba
- 10) Neverbální komunikace – gestika, mimika
- 11) Neverbální komunikace – proxemika, využití prostoru v pedagogické komunikaci
- 12) Paralingvistické projevy
- 13) Prezentační dovednosti – powerpoint, interaktivní tabule...

Přípravy na výstup

- ▶ Definice tématu (např. dialogické vyučování)
- ▶ Co jsem se dozvěděl/a nového
- ▶ Co bych chtěl využít v praxi
- ▶ Alespoň jeden odborný zdroj k tématu

Sebereflexe po výstupu

- 1) Jak jsem naplnil vybrané téma.
- 2) Co se mi vzhledem k tématu povedlo a podle čeho tak soudím.
- 3) Co oproti mým očekáváním nefungovalo a proč.
- 4) Jak bych ohodnotil svůj verbální a neverbální projev?
- 5) Jaký mám ze svého výstupu celkový dojem, co bych mohl udělat proto, abych se cítil ještě lépe.

Základní pojmy

- ▶ **Sociální interakce**
 - vzájemné aktivní působení, ovlivňování jedinců, skupin a prostředí
- ▶ **Pedagogická interakce**
 - vzájemné působení dvou nebo více subjektů v průběhu výchovně vzdělávacího procesu
- ▶ **Sociální komunikace**
 - sdělování, tj. výměna informací
- ▶ **Pedagogická komunikace**
 - Vzájemná výměna informací mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu, která slouží výukovým cílům

Základní pojmy

pedagogická komunikace

X

výuková komunikace

výměna informací mezi učitelem a žáky
v rámci vyučovací jednotky

Funkce pedagogické komunikace

- ▶ prezentace obsahu vzdělávání
- ▶ naplňování cílů výchovy a vzdělávání
- ▶ řízení třídy
- ▶ utváření vztahů mezi učitelem a žáky či mezi žáky vzájemně
- ▶ utváření klimatu ve třídě

Základní zdroje:

- ▶ GAVORA, P. **Učitel a žáci v komunikaci**. Brno : Paido, 2005. 165 s. ISBN 80-7315-104-9.
- ▶ MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. **Sociální a pedagogická komunikace ve škole**. Praha : SPN, 1989. 164 s. ISBN 80-04-21854-7.
- ▶ MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. **Komunikace ve škole**. Brno : CDVU MU, 1995. 210 s. ISBN 80-210-1070-3.
- ▶ Plaňava, I. **Průvodce mezilidskou komunikací : přístupy-dovednosti-poruchy**. 1. vyd. Praha : Grada, 2005. 146 s. ISBN 8024708582
- ▶ ŠEĎOVÁ, K., ŠVARŘÍČEK, R., ŠALAMOUNOVÁ, Z. **Komunikace ve školní třídě**. Praha: Portál, 2012. 296 s.

Facilitace

- ▶ <http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/2801/facilitace.pdf>